

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
1 półrocze					
Dział 1. Społeczne aspekty życia człowieka					
1.1. Społeczna natura człowieka	– wie, czym jest społeczeństwo oraz wyjaśnia, że człowiek jest istotą społeczną, – wymienia typowe role społeczne,	– wyjaśnia, czym jest socjalizacja oraz wymienia czynniki wpływające na człowieka w procesie socjalizacji, – podaje przykłady więzi społecznych, – wymienia podstawowe potrzeby społeczne,	– odróżnia więzi symetryczne i niesymetryczne, – analizuje piramidę Masłowa, rozróżniając potrzeby podstawowe oraz wyższego rzędu,	– omawia znaczenie procesu resocjalizacji dla osób niedostosowanych społecznie, – definiuje czynniki wpływające na proces socjalizacji w poszczególnych fazach życia człowieka,	– omawia charakter więzi symetrycznych i niesymetrycznych, wskazując ich pozytywny oraz negatywny wpływ na rozwój jednostki,
1.2. O komunikacyjnej naturze człowieka	– wie, czym jest komunikacja społeczna i na czym polega autoprezentacja, – rozróżnia komunikację werbalną i niewerbalną,	– omawia warstwy aktu komunikacyjnego, – wymienia podstawowe zasady skutecznej komunikacji,	– rozpoznaje różne konteksty wypowiedzi, – wskazuje, na czym polega komunikacja interpersonalna, grupowa, medialna,	– identyfikuje typowe elementy mowy ciała, – analizuje różne techniki autoprezentacyjne, wskazując właściwe i błędne sposoby ich stosowania,	– dokonuje skutecznej prezentacji na dany temat, stosując właściwe zasady prezentacyjne,
1.3. Człowiek w grupie	– wie, czym jest grupa społeczna, – rozróżnia grupy pierwotnej i wtórnej, formalne i nieformalne, małe i duże, podając przykłady takich grup,	– wyjaśnia pojęcia: <i>konformizm</i>, <i>asertywność</i>, <i>afiliacja</i>, <i>próżniactwo społeczne</i>, – podaje przykłady postaw asertywnych i konformistycznych,	– wskazuje istotne cechy grupy koleżeńskie i zadaniowej, – odnosząc się do piramidy Masłowa wskazuje, jakie potrzeby zaspokaja przynależność do różnych grup społecznych,	– wyjaśnia, na czym polega ewaluacja, – uzasadnia, jakie korzyści w określonych sytuacjach mogą wynikać z postawy asertywnej i postawy konformistycznej,	– analizuje pozycję w grupie i jej członków, odnosząc się do pojęcia więzi symetrycznych i niesymetrycznych,
1.4. Konflikty społeczne i podejmowanie decyzji w grupie	– zna pojęcia: <i>konflikt społeczny</i>, <i>stereotyp</i>, – wie, na czym polegają mediacja, negocjacje, arbitraż,	– dostrzega negatywne i pozytywne następstwa konfliktów, – wymienia sposoby podejmowania decyzji w grupie (decyzja lidera, głosowanie, decyzja wspólna – kompromis i konsensus),	– omawia poszczególne fazy konfliktu, – wymienia i omawia różne postawy wobec konfliktu interpersonalnego (unieważnienie, pojednanie, rywalizacja),	– rozróżnia właściwe metody rozwiązywania konfliktów grupowych oraz interpersonalnych, – dobiera właściwą metodę rozwiązywania konfliktów do zaistniałej sytuacji konfliktowej,	– sporządza samodzielnie schemat podejmowania decyzji, z uwzględnieniem różnych rozwiązań oraz ich skutków,
Dział 2. Rodzina, edukacja i praca					

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
2.1. Rodzina jako grupaspołeczna	– wyjaśnia, czym sąwartości i normy społeczne, – wie, kim są krewnii powinowaci, – podaje przykłady praw i obowiązków dziecka w rodzinie,	– klasyfikuje rodzinę jakogrupę społeczną, – wylicza wartości powszechnie akceptowane w społeczeństwie, – wymienia elementy socjalizacji pierwotnej,	– omawia różne typy norm społecznych, – rozróżnia wartości materialne i niematerialne, – wie, czym jest rodzina dysfunkcyjna,	– analizuje wybrane zapisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz Konwencji o prawach dziecka, – dokonuje hierarchizacji wartości, które uważa zaistotne, – wskazuje źródła przemocyw rodzinie,	– omawia znaczenie kluczowych norm społecznych dla procesu socjalizacji, - interpretuje hierarchię wartości wyznawanych przez Polaków, wynikającą z analizy danych statystycznych,
2.2. Ekonomia na co dzień	– zna pojęcia: <i>gospodarstwo domowe, budżet domowy</i>, – wymienia główne źródła dochodów gospodarstw domowych oraz ich podstawowe wydatki,	– wie, czym jest deficyt, nadwyżka oraz równowaga budżetowa, – wymienia różne sposoby oszczędzania pieniędzy,	– rozróżnia stałe, przewidywalne – i niespodziewane wydatki budżetu domowego, podając przykłady takich wydatków,	– analizuje dane statystyczne, dotyczące struktury dochodów i wydatków budżetów domowych, – sporządza plan typowego budżetu gospodarstwa domowego,	– dobiera właściwy sposób oszczędzania lub pożyczania pieniędzy do określonej sytuacji,
2.3. Szkoła i jej funkcje	– wymienia etapy polskiego systemu edukacji, – omawia podstawowe czynniki, które powinien uwzględnić, planując własną ścieżkę kształcenia,	– rozróżnia szkoły publiczne i niepubliczne, kompetencje twarde i miękkie, – analizuje różne możliwości kształcenia w szkole ponadpodstawowej,	– wskazuje przykłady kompetencji niezbędnych w wybranych zawodach, – analizuje dynamikę rynku pracy, z uwzględnieniem zawodów deficytowych, nadwyżkowych i zrównoważonych,	– wymienia i omawia funkcje szkoły, – wyjaśnia, czym są szkoły: specjalne, integracyjne, przysposabiające do pracy, sportowe – i mistrzostwa sportowego,	– ocenia, w jakim stopniu polski system edukacji odpowiada na potrzeby młodzieży oraz wyzwania współczesności,
2.4. Społeczność szkolna	– wymienia organy szkoły, – wie, czym jest statut szkoły, – podaje przykłady praw i obowiązków uczniów,	– podaje przykłady naruszania praw uczniów i pracowników szkoły, – wskazuje osoby lub instytucje, do których należy zgłosić naruszenia praw,	– omawia zapisy statutu szkoły dotyczące praw i obowiązków ucznia oraz wyboru i kompetencji samorządu uczniowskiego, – analizuje możliwości postępowania – w przypadku naruszenia praw członków społeczności szkolnej,	– – charakteryzuje klasę szkolną jako przestrzeń rozwoju edukacyjnego, społecznego, psychicznego,	– planuje inicjatywy zmierzające do rozwiązania problemów istotnych dla społeczności szkolnej,
Dział 3. Prawa człowieka					
3.1. Pojęcie prawa oraz prawa wolności	– wie, czym jest prawo, na czym polega godność człowieka, – posługując się przykładami, rozróżnia prawa człowieka	– wskazuje organizacje międzynarodowe zajmujące się kwestią praw i wolności człowieka (ONZ, Rada Europy, Unia Europejska),	– przedstawia typologię praw i wolności człowieka (osobiste, polityczne, ekonomiczne, socjalne i kulturalne,	– analizuje postrzeganie praw człowieka w świetle wybranych aktów prawa krajowego i międzynarodowego,	– analizuje, na czym polega przedmiotowe i podmiotowe znaczenie prawa,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
	- i wolności obywatelskie, wymienia akty prawa krajowego (Konstytucja RP) oraz międzynarodowego (Powszechna Deklaracja Praw Człowieka), określające charakter - i zakres praw człowieka,	- wyjaśnia, na czym polega przyrodzoność, powszechność, nienaruszalność - i niezbywalność praw człowieka,	- solidarnościowe), właściwie kwalifikując wybrane prawa i wolności, - wskazuje okoliczności, w których państwo może ograniczyć lub zawiesić obowiązywanie wybranych praw - i wolności,	wyjaśnia, kiedy i dlaczego obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka,	
3.2. Prawa i wolności w Konstytucji RP	- podaje przykłady praw i wolności osobistych oraz politycznych, - omawia zakres i charakter wybranego prawa oraz wolności,	wyjaśnia, na czym polega nietykalność osobista, niezawisłość sędziowska, domniemanie niewinności, wolność zgromadzeń, ubezwłasnowolnienie,	- wskazuje okoliczności, w jakich państwo może ograniczyć lub zawiesić obowiązywanie wybranych praw i wolności, - podaje przykłady sytuacji, w których może dochodzić do naruszenia praw i wolności obywatelskich,	- wymienia prawa i wolności ekonomiczne, socjalne i kulturalne zdefiniowane w Konstytucji RP, - uzasadnia, że przepisy Konstytucji RP dotyczące praw i wolności wynikają z uniwersalnych - zasad i wartości respektowanych przez społeczność międzynarodową,	objaśnia kontrowersje związane z zakresem obowiązywania wybranych praw lub wolności,
3.3. Ochrona praw człowieka	- zna nazwisko Rzecznika Praw Obywatelskich i określa jego zadania, - podaje przykłady międzynarodowych organizacji pozarządowych, zajmujących się kwestią praw człowieka (<i>Amnesty International, Human Rights Watch</i>), - Helsińska Fundacja Praw Człowieka),	- omawia środki ochrony praw i wolności, zagwarantowanych w Konstytucji RP, - podaje przykłady aktywności organizacji pozarządowych - w dziedzinie ochrony praw człowieka,	- omawia zakres działalności ONZ, OBWE, Rady Europy na rzecz ochrony praw człowieka, - analizuje tryb postępowania Rzecznika Praw Obywatelskich oraz wskazuje przykładowe formy jego działalności,	- analizuje oraz interpretuje dane statystyczne, odnoszące się do działalności Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, - omawia tryb powoływania oraz gwarancje niezależności Rzecznika Praw Obywatelskich, - określa zakres działalności innych rzeczników praw w Polsce,	opracowuje i prezentuje informacje na temat łamania praw człowieka w wybranym kraju,
3.4. Prawa dzieci	- zna nazwisko Rzecznika Praw Dziecka i określa jego zadania, - rozwija skrót UNICEF i przedstawia cele tej organizacji, - podaje przykłady praw dziecka, zawartych w dokumentach prawa krajowego	- omawia założenia Konwencji o prawach dziecka, - wyjaśnia pojęcia: <i>osoba fizyczna, adopcja, obowiązek alimentacyjny</i>, - wymienia akty prawne zawierające przepisy dotyczące praw dziecka (Konstytucja RP, Kodeks cywilny, rodzinny	- analizuje tryb postępowania Rzecznika Praw Dziecka oraz wskazuje przykładowe formy jego działalności, - omawia zakres zdolności małoletnich do czynności prawnych oraz warunki ich zatrudniania,	- analizuje dane statystyczne dotyczące naruszania praw dziecka, - omawia tryb powoływania oraz gwarancje niezależności Rzecznika Praw Dziecka,	uzasadnia, dlaczego Janusz Korczak uchodzi za prekursora walki o prawa dziecka,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
	– i międzynarodowego,	– i opiekuńczy, pracy),			
3.5. Nieletni wobec prawa	- wymienia środki karne i wychowawcze podejmowane wobec nieletnich, - podaje przykłady przemocy fizycznej, psychicznej, cyberprzemocy, - zna numer telefonu alarmowego 112,	- wskazuje właściwe reakcje na różne rodzaje przemocy, - analizuje uprawnienia policji wobec osoby małoletniej, - omawia sposób postępowania - w przypadku podjęcia przez policję lub inne służby mundurowe interwencji wobec małoletniego,	- analizuje źródła i rodzaje zagrożeń występujących w internecie, - rozdziela terminy: <i>małoletni</i>, <i>nieletni</i>, <i>niepełnoletni</i>,	- wskazuje różne służby mundurowe w Polsce, podając przykłady ich uprawnień, - wskazuje różnice między przestępstwem a wykroczeniem,	planuje kompleksową akcję na rzecz ograniczenia cyberprzemocy,
Dział 4. Społeczność lokalna i regionalna					
4.1. Samorząd terytorialny w Polsce	- omawia strukturę samorządu terytorialnego, - wskazuje gminę, powiat oraz województwo, - w którym mieszka,	- wyjaśnia, na czym polega zasada decentralizacji władzy publicznej, - wie, czym jest społeczność lokalna i regionalna,	- wymienia organy nadzorujące samorządy w zakresie ich kompetencji stanowiących oraz gospodarki finansowej (RIO, wojewoda), - rozdziela powiaty ziemskie i grodzkie, gminy wiejskie, miejskie i miejsko-wiejskie,	- charakteryzuje źródła finansowania samorządów, dzielące według źródła pochodzenia oraz przeznaczenia, - rozdziela zadania własne i zlecone, podając przykłady takich zadań,	rozumie znaczenie decentralizacji władzy dla funkcjonowania państwa demokratycznego,
4.2. Samorząd lokalny – gmina	- wie, czym jest gmina, - wymienia organy wykonawcze oraz stanowiące i kontrolne gminy, - zna nazwisko wójta/burmistrza/prezydenta oraz przewodniczącą rady gminy, w której mieszka, - podaje przykłady zadań samorządu gminnego,	- wymienia kompetencje poszczególnych organów gminy, - wie, czym jest budżet gminy, - wyjaśnia pojęcia: <i>sesja</i>, <i>kadencja</i>, - wie, do czego służy BIP, ePUAP,	- omawia zasady wybierania organów gminy, - podaje przykłady zadań własnych gmin wskazując, które z nich są obowiązkowe, a które fakultatywne, - charakteryzuje główne wydatki oraz źródła finansowania budżetu gminy,	- analizuje zakres społecznej kontroli nad działalnością organów gminy, z uwzględnieniem - referendum gminnego oraz udzielania absolutorium, - przedstawia organizację typowego urzędu gminy i podaje przykłady spraw, jakie można załatwić - w poszczególnych wydziałach,	- charakteryzuje organizację i formy działalności rady gminy, - prezentuje organizację, atuty oraz problemy gminy, w której mieszka,
4.3. Samorząd lokalny – powiat	- wie, czym jest powiat, - zna organy wykonawcze oraz stanowiące i kontrolne powiatu, - zna nazwisko starosty oraz przewodniczącą rady	- wymienia kompetencje poszczególnych organów powiatu, - wskazuje przykłady spraw, które obywateli załatwiają w starostwie powiatowym,	- omawia zasady wyłaniania organów powiatu, - omawia zakres wsparcia udzielanego osobom bezrobotnym przez powiatowe urzędy pracy,	rozdziela charakter oraz organizację powiatów ziemskich i grodzkich,	analizuje zakres społecznej kontroli nad działalnością rady zarządu powiatu, z uwzględnieniem referendum powiatowego oraz udzielania absolutorium,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
	powiatu, w którym mieszka,				prezentuje organizację starostwa powiatowego, w którym mieszka,
4.4. Samorząd regionalny – województwo	- wymienia województwa składające się na mapę administracyjną kraju, - zna organy wykonawcze oraz stanowiące - i kontrolne województwa,	- odróżnia administrację rządową od samorządowej, - wymienia kompetencje poszczególnych organów rządowych - i samorządowych w województwach,	- omawia zasady wyłaniania organów województwa, - omawia rolę samorządu wojewódzkiego w dystrybucji funduszy unijnych, - podaje przykłady instytucji zaliczających się do administracji zespolonej,	- objaśnia, czym jest strategia rozwoju województwa, - na przykładzie paszportu RP wyjaśnia, czym jest dokument biometryczny,	analizuje zakres społecznej kontroli nad działalnością samorządu województwa, z uwzględnieniem referendum wojewódzkiego,
2 półrocze					
Dział 5. Udział obywateli w życiu publicznym					
5.1. Wpływ obywateli na decyzje władz samorządowych	- zna zasady przeprowadzania wyborów samorządowych, - omawia zakres obowiązków radnego oraz wskazuje cechy przydatne w piastowaniu tej funkcji, - wymienia typowe rodzaje zgromadzeń (wiec, demonstracja, pikiet), - wie, na czym polega strajk,	- odróżnia wybory od referendum, - podaje przykłady sytuacji, w których zasadne jest podjęcie akcji strajkowej, - rozdziela legalne metody wpływania obywateli na decyzje władz (lobbing, konsultacje społeczne) od nielegalnych (korupcja),	- wyjaśnia, w jakich okolicznościach można przeprowadzić referendum lokalne, - zna rodzaje pism kierowanych do urzędów,	- na podstawie danych dotyczących frekwencji w wyborach samorządowych ocenia stopień zaangażowania Polaków w funkcjonowanie samorządu lokalnego, - proponuje właściwą formę protestu społecznego w zależności od charakteru zaistniałej sytuacji konfliktowej,	- rozdziela rodzaje referendum lokalnego, - pisze petycję do właściwego organu w kwestii, którą uważa za istotną dla lokalnej społeczności,
5.2. Aktywność obywatelska	- definiuje społeczeństwo obywatelskie oraz wskazuje przejawy jego funkcjonowania, - wskazuje istotne cnoty obywatelskie,	- wie, czym jest budżet obywatelski, - wymienia masowe ruchy społeczne, mające istotny wpływ na historię Polski, - wskazuje przykłady właściwych postaw obywatelskich,	wskazuje, w jaki sposób wybitni Polacy wpływali na historię naszego kraju oraz rozwój społeczeństwa poprzez stosowanie właściwych postaw obywatelskich,	podaje przykłady inwestycji w swoim miejscu zamieszkania, które można zrealizować z budżetu obywatelskiego,	- uzasadnia znaczenie właściwego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego - dla państwa i jego mieszkańców,
5.3. Organizacje pozarządowe	- wyjaśnia, czym są organizacje pozarządowe, - wymienia przykładowe organizacje pożytku publicznego, wskazując na obszary ich działalności, - wie, na czym polega wolontariat, podaje przykłady	- wie, na czym polega przekazywanie 1% podatku OPP, - wskazuje korzyści i możliwości wynikające z zaangażowania - w działalność wybranych organizacji młodzieżowych,	- omawia cechy i charakter działalności organizacji pozarządowych, - rozdziela stowarzyszenia i fundacje, - wyjaśnia, na czym polega altruizm, filantropia, wie, kim jest beneficjent,	- proponuje działania w zakresie wolontariatu, mogące pozytywnie wpłynąć na jego środowisko lokalne, - wskazuje funkcjonujące lokalnym środowisku organizacje pozarządowe, kierujące swą ofertą do	ocenia zasadność zaangażowania organizacji pozarządowych we wsparcie różnych grup społecznych,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
	obszarów aktywności wolontariuszy,			młodzieży,	
5.4. Etyka życia publicznego	– wie, czym jest etyka, – podaje przykłady działań etycznych – i nieetycznych w różnych okolicznościach,	– wymienia typowe działania o charakterze dyskryminacyjnym, – wyjaśnia, czym jest sumienie, moralność, etyka zawodowa,	– wskazuje źródła postaw nieetycznych oraz omawia rodzaje takich postaw (dyskryminacja, lobbing, nepotyzm, kumoterstwo, korupcja, demagogia, populizm),	– analizuje dane dotyczące nieetycznego postępowania w miejscu pracy, wskazując źródła tego problemu, – rozumie znaczenie transparentności życia publicznego dla funkcjonowania państwa demokratycznego,	– wyjaśnia znaczenie kodeksów etyki zawodowej, – proponuje zasady etycznego postępowania dla wybranych grup zawodowych,
– Dział 6. Wspólnota narodowa i obywatelska					
6.1. Wspólnota narodowa	– podaje definicję narodu, uwzględniając czynniki tworzące więź narodową, – zna pojęcia: <i>narodowość, ojczyzna, Polonia</i>,	– wymienia najważniejsze etapy formowania się narodu polskiego, – wie, w jakich krajach zamieszkuje najliczniejsza Polonia, – wymienia podstawowe elementy składające się na ojczyznę, – wyjaśnia, na czym polega autonomia	– przytacza orientacyjne liczby osób pochodzenia polskiego mieszkających w wybranych krajach, – charakteryzuje prawa mniejszości polskiej zamieszkującej za granicą, – analizuje wpływ wydarzeń historycznych na kształtowanie się polskiej świadomości narodowej	– objaśnia, z czego wynikają dążenia separatystyczne; podaje przykłady takich tendencji, – analizuje zróżnicowane przyczyny powstania znaczących skupisk ludności polskiej za granicą, – przytacza różne znaczenia terminu ojczyzna, z uwzględnieniem małych ojczyzn,	– rozróżnia pojęcia <i>ojczyzny ideologicznej i prywatnej</i>, odnosząc je do terytorium państwowego oraz małych ojczyzn,
6.2. Patriotyzm dawniej i obecnie	– definiuje patriotyzm, – podaje przykłady postaw patriotycznych, – wymienia polskie symbole narodowe,	– omawia symbolikę oraz formę graficzną polskich symboli narodowych, – wskazuje postawy patriotyczne charakterystyczne dla dorosłych i młodzieży,	– rozróżnia patriotyzm w znaczeniu symbolicznym oraz obywatelskim, podając przykłady takich postaw, – podaje daty przyjęcia polskich symboli narodowych,	– omawia postawy polskiego społeczeństwa wobec kwestii patriotyzmu, – analizuje dane statystyczne odnoszące się do tych postaw, – charakteryzuje kontekst historyczny wykształcenia się lub przyjęcia polskich symboli narodowych,	– prezentuje własny pogląd w kwestii rozumienia współczesnego patriotyzmu, hierarchizując i weryfikując rozmaite postawy znane – z życia codziennego oraz środków masowego przekazu,
6.3. Być obywatelem Polski	– wie, czym jest obywatelstwo, – wymienia konstytucyjne obowiązki obywateli RP, – wyjaśnia, dlaczego posiada polskie obywatelstwo; wskazuje inne możliwe sposoby uzyskania	– wyjaśnia różnicę między obywatelstwem a narodowością, – wie, czym jest Karta Polaka,	– podaje przykłady państw wielonarodowych oraz narodów nie posiadających własnego państwa, – analizuje różne sposoby uzyskania obywatelstwa	– wyjaśnia pojęcia: <i>diaspora, repatriacja, deportacja, naturalizacja</i>, – wskazuje korzyści wynikające z posiadania Karty Polaka,	– dostrzega zróżnicowany charakter więzi narodowych oraz państwowych, – analizuje sytuację wybranego narodu funkcjonującego bez własnego państwa,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
	tego obywatelstwa,		polskiego,		
6.4. Mniejszości narodowej i etniczne w Polsce	- wymienia mniejszości narodowe i etniczne zamieszkane w Polsce, - podaje przykłady praw przysługujących mniejszościom - narodowym i etnicznym,	- rozdziela mniejszości narodowe i etniczne, - rozumie, że pomimo zamieszkiwania w Polsce różnych mniejszości narodowych i etnicznych, nasz kraj jest jednolity narodowościami, - wskazuje regiony Polski zamieszkiwane przez te mniejszości,	- omawia zmiany struktury narodowościowej Polski na przestrzeni dziejów, - analizuje dane statystyczne dotyczące liczebności mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce,	- wskazuje zróżnicowane przyczyny napływu do Polski przedstawicieli rozmaitych narodowości, - omawia sytuację prawną Ślązaków i Kaszubów,	- omawia pochodzenie, status oraz zwyczaje wybranych mniejszości narodowych lub etnicznych, - ocenia politykę państwa polskiego wobec mniejszości narodowych i etnicznych,
6.5. Postawy względem innych narodów	- wyjaśnia pojęcia: <i>ksenofobia</i>, <i>nacjonalizm</i>, <i>szowinizm</i>, <i>rasizm</i>, <i>Holokaust</i>, - wskazuje negatywne skutki postaw ksenofobicznych,	- wyjaśnia, czym są i jak powstają stereotypy, - podaje przykłady postaw o podłożu ksenofobicznym, - wskazuje typowe postawy społeczeństwa polskiego wobec innych narodów,	- podaje przykłady przenikania się różnych kultur w naszym kraju, - omawia charakterystyczne etapy eskalacji przemocy na tle ksenofobicznym, - wskazuje przykłady postaw - kosmopolitycznych,	- analizuje charakter rasistowskiej polityki III Rzeszy, odnosząc się do piramidy nienawiści Allporta, - omawia polityczne - i ekonomiczne przyczyny napływu migrantów do Europy,	dokonyuje wielostronnej analizy i oceny postaw polskiego społeczeństwa wobec innych narodów,
6.6. Państwo, jego istota, cechy i funkcje	- zna trójelementową definicję państwa, - wie, czym jest władza państwowa, - wylicza trzy podstawowe typy ustroju państwa,	- wskazuje cechy państwa jako wspólnoty obywateli, - omawia główne cechy państwa demokratycznego, autorytarnego, totalitarnego,	- wie, jakie elementy składają się na terytorium państwowe, - wymienia różne kompetencje władz państwowych,	- rozdziela i omawia wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa, - analizuje poszczególne zasady ustroju demokratycznego,	analizuje i ocenia różne koncepcje odnoszące się do stopnia ingerencji państwa w życie obywateli.
Dział 7. Rzeczpospolita Polska jako demokracja					
7.1. Konstytucja podstawą demokracji w Polsce	- omawia budowę Konstytucji RP, nazywając właściwie preambułę oraz przykładowe rozdziały, - wymienia podstawowe zasady ustrojowe Rzeczypospolitej Polskiej (suwerenność Narodu, trójpodział władz, republikańska forma rządów, pluralizm polityczny, państwo	- wyjaśnia, na czym polega zasada konstytucjonalizmu, - wie, na czym polega referendum ogólnokrajowe, - podaje przykłady najważniejszych polskich referendum,	- przedstawia hierarchię aktów prawnych, - dokonyuje charakterystyki podstawowych zasad ustroju RP,	- analizuje tryb uchwalania Konstytucji RP oraz jej nowelizacji, - wymienia polskie konstytucje w ujęciu historycznym,	- uzasadnia znaczenie równowagi i wzajemnej kontroli władz dla funkcjonowania systemu demokratycznego, - formułuje opinię na temat mocnych i słabych stron polskiej demokracji,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
	prawa),				
7.2. Władza ustawodawcza – Sejm i Senat	– wie, czym jest parlament jedno- i dwuizbowy, Zgromadzenie Narodowe, immunitet parlamentarny, – omawia organizację obu izb parlamentu,	– wymienia podstawowe ustrojowe zadania Sejmu i Senatu, – wymienia zasady pięcioprzymiotnikowego prawa wyborczego,	– analizuje zasady prawa wyborczego do Sejmu i Senatu, odróżniając wybory większościowe od proporcjonalnych, – wskazuje okoliczności, w których możliwe jest skrócenie kadencji parlamentu,	– analizuje proces legislacyjny w Polsce, uwzględniając organy państwa uczestniczące w tym procesie oraz rodzaje większości (zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną),	– odróżnia immunitet materialny i formalny, – wskazuje okoliczności, – w których zwoływane jest Zgromadzenie Narodowe,
7.3. Władza wykonawcza – Prezydent RP i Rada Ministrów	– omawia tryb wyłaniania Prezydenta RP, – podaje imię i nazwisko aktualnego Prezydenta RP, premiera oraz wybranych ministrów, – wskazuje ugrupowania polityczne, stanowiące zaplecze parlamentarne Rady Ministrów,	– wymienia prezydentów III RP, – podaje przykłady kompetencji prezydenckich, związanych z różnymi obszarami jego działalności, – wskazuje kluczowe kompetencje rządu,	– analizuje sposób powoływania Rady Ministrów, uwzględniając rolę Prezydenta RP, Sejmu oraz większości parlamentarnej w tym procesie, – określa wzajemne relacje między Prezydentem RP a Radą Ministrów,	– przedstawia życiorys i dokonania wybranego Prezydenta RP, podając przykłady jego aktywności politycznej, – posługuje się zamiennie synonimami określającymi organy władzy wykonawczej (Rada Ministrów/rząd/ gabinet, ministerstwo/ resort),	– odnosząc się do zakresu kompetencji – poszczególnych organów władzy wykonawczej, uzasadnia przewagę ustrojową premiera nad prezydentem,
7.4. Władza sądownicza – sądy i trybunały	– wymienia organy władzy sądowniczej (sądy, trybunały), – wie, na czym polega niezawisłość oraz immunitet sędziowski,	– podaje przykłady kompetencji sądów rejonowych, – wymienia zasady polskiego wymiaru sprawiedliwości,	– omawia hierarchiczną strukturę polskiego sądownictwa, – wyjaśnia, na czym polega dwuinstancyjność – postępowania sądowego,	– wskazuje elementy procesu sądowego, – omawia zadania polskich organów ścigania,	– charakteryzuje tryb powoływania trybunałów, – wyjaśnia, z czego wynika wyjątkowa pozycja Trybunału Konstytucyjnego w procesie ustawodawczym,
7.5. Różnorodność polityczna we współczesnej Polsce	– definiuje partię polityczną, – wymienia najważniejszą partię polskiej sceny politycznej,	– wskazuje ograniczenia tworzenia i działalności partii politycznych, – rozróżnia koalicję – i opozycję, prawicę i lewicę,	– rozumie znaczenie pluralizmu politycznego dla właściwego funkcjonowania państwa demokratycznego, – omawia zasady zakładania i finansowania partii politycznych w Polsce,	– analizuje proces ewolucji sceny politycznej III RP, klasyfikując poszczególne ugrupowania jako prawicowe, lewicowe lub centrowe,	– omawia genezę partii politycznych, – interpretuje dane statystyczne dotyczące wyników wyborów parlamentarnych,
7.6. Środki masowego przekazu	– wymienia rodzaje środków masowego przekazu, – rozróżnia media komercyjne, niekomercyjne, publiczne,	– oddziela fakty od opinii, wskazuje przykłady dezinformacji manipulacji we współczesnych mediach, – wymienia rodzaje reklamy,	– określa różne funkcje mediów, – wskazuje na różne cele reklam komercyjnych – i kampanii społecznych,	– ocenia rzetelność różnorodnych przekazów medialnych, – odczytuje i interpretuje wyniki badań opinii publicznej,	– analizuje wybrane aspekty rynku medialnego i reklamowego w Polsce,

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 8. Sprawy międzynarodowe					
8.1. Organizacje międzynarodowe	– rozwija skróty: ONZ,NATO, – wymienia przykładowe kraje należące do NATO,wskazując na militarny charakter tej organizacji, – podaje przykłady realizacji zadań ONZ wewspółczesnym świecie,	– dokonuje podziału organizacji międzynarodowychna międzyrządowei pozarządowe, – wymienia organy ONZoraz NATO,	– omawia okoliczności utworzenia ONZ i NATO, – wskazuje cele OrganizacjiPaktu Północno- atlantyckiego, zmierzają- ce do zapewnienia bez- pieczeństwa państwom członkowskim oraz ładu światowego,	– analizuje strukturę organizacyjną ONZ, – rozpoznaje kontekst historyczny powołaniaONZ i NATO,	– objaśnia zakres działalności wybranychwyspecjalizowanych organizacji ONZ, – rozpoznaje słabe strony organizacji o zasięgu globalnym, wpływającena ich skuteczność,
8.2. Unia Europejska	– wskazuje przyczyny oraz okoliczności zainicjowania integracjieuropejskiej, – zna sylwetkę RobertaSchumana, – podaje przykłady traktatów europejskich, – wymienia, z pomocąmapy, państwa członkowskie UE, – określa uprawnienia wynikające z posiadaniaobywatelstwa unijnego,	– wskazuje cele integracji europejskiej, – omawia korzyści wynikające z członkostwaw UE, – wymienia symbole UE, instytucje europejskie oraz ich siedziby,	– objaśnia kluczowe znaczenie wybranych traktatów europejskich dla pogłębienia integracji, – przytacza przykładowe kompetencje instytucji europejskich,	– charakteryzuje wkład wybranych „Ojców Europy” w proces integracji europejskiej, – analizuje koncepcję integracji stworzoną przezSchumana,	– ocenia znaczenie integracji europejskiej dla stabilizacji politycznej oraz rozwoju ekonomicznego Starego Kontynentu, – analizuje źródła orazzasadność brexitu
8.3. Polska a organizacje międzynarodowe	– wie, na czym polega polityka zagraniczna, – podaje daty przystąpieniaPolski do ONZ, NATO, UE, – zna cel oraz rezultat referendum akcesyjnego, – wymienia przykładowekorzyści wynikające – z członkostwa Polski w UE,	– wymienia polskich polityków, pełniącychistotne funkcje w strukturach europejskich, – wskazuje inwestycje unijne w miejscu swegozamieszkania,	– określa strategicznecele polskiej politykizagranicznej, – omawia przejawy aktywności Polski w strukturach ONZ,	– podaje przykłady działań potwierdzających aktywne członkostwo Polski w Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego – analizuje drogę Polski do UE, z uwzględnieniemnegocjacji akcesyjnych oraz kryteriów kopenhaskich,	– analizuje strategicznepołożenie Polski w kontekście celówobronnych NATO, – ocenia znaczenie Grupy Wyszehradzkiejoraz Partnerstwa Wschodniego jako przejawów aktywności polskiej dyplomacji w regionie,
8.4. Problemy współczesnego świata	– wymienia główne problemy współczesności, – wie, czym jest globalizacja, terroryzm,globalne ocieplenie, – wyjaśnia na czym polegają migracje,	– wymienia różne przejawy globalizacji, podając ich przykłady rzutujące na życie codzienne, – wskazuje państwa dysponujące bronią nuklearną,	– analizuje okoliczności i skutki ataku terrorystycznego z 11 września 2001 r., – wskazuje źródła terroryzmu oraz współczesnych konfliktów zbrojnych,	– wyjaśnia, na czym polega wojna hybrydowa, – analizuje źródła narastania dysproporcji rozwojowych między krajami Północy i Południa.	– – analizuje założenia walki z globalnymi wyzwaniami (zmiany klimatyczne, migracje, terroryzm) pod kątem ich skuteczności oraz wpływu na życie codzienne,

FORMY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIA

- Możliwe są następujące formy sprawdzania osiągnięć edukacyjnych ucznia:
 - 1) odpowiedź ustna;
 - 2) praca na lekcji;
 - 3) pisemne prace kontrolne: sprawdzian, krótka praca pisemna (kartkówka) z bieżącego materiału - do trzech tematów;
 - 4) praca w grupach (projekty (lekcyjne, działowe, tematyczne));
 - 5) praca dodatkowa: konkursy, prezentacje indywidualne lub grupowe;
- Uczeń, który z różnych powodów (np. choroby, zawody sportowe, wyjazdy, projekty, konkursy, itp.) nie uczestniczył w zajęciach, jest zobowiązany do niezwłocznego uzupełnienia zaległego materiału i przygotowania się do następnych lekcji.
- Uczeń nieobecny na pisemnej pracy kontrolnej lub innej obowiązkowej pracy, jest zobowiązany do nadrobienia zaległości w terminie ustalonym przez nauczyciela nie później niż w ciągu 2 tygodni od powrotu do szkoły. Uczeń nieobecny na pracy pisemnej w ciągu dwóch dni jest zobowiązany do jej zaliczenia na następnej lekcji. Brak zaliczenia przez ucznia pracy obowiązkowej rozumiany jest jako brak opanowania danych treści programowych co ma wpływ na ocenę śródroczną i roczną.
- Uczeń może poprawić ocenę z pracy pisemnej w ciągu 2 tygodni od zwróconej pracy pisemnej, w terminie wyznaczonym przez nauczyciela
- Uczeń ma obowiązek być przygotowanym do zajęć z trzech ostatnich tematów.